

FELSEFE ARŞİVİ

Cilt: I - No: 101

ÖZEL SAYI: VARLIK FELSEFESİ

Hazırlayan: İlker ÜNSAL

VARLIK FELSEFESİNİN TEMEL SORULARI

Ontoloji (Varlık Felsefesi), varlığın doğasını, yapısını ve ilkelerini sorgulayan temel disiplindir. Bu disiplin, insan aklının en kadim sorularını merkeze alır:

- Varlık nedir?
- Gerçekten bir şey var mıdır?
- Varlığın mahiyeti (özü) nedir?
- Evrende bir amaçlılık var mıdır?

METAFİZİK VE ONTOLOJİ İLİŞKİSİ

İsmin Doğuşu: Fizikten Sonra Gelen

Metafizik terimi, Rodoslu Andronikos'un Aristoteles'in eserlerini tasnif etmesiyle literatüre girmiştir. Doğayı anlatan "Fizik" kitabından hemen sonra gelen esere, "fizik ötesi" veya "fizikten sonra gelen" anlamında bu isim verilmiştir.

Metafiziğin Amacı

Metafizik, bilimlerin yaptığı gibi varlığı parçalara ayırarak incelemeyi aksine varlığı bir bütün olarak ele alır; varlığın en genel ve ilk ilkelerini araştırır.

Ontoloji ile Farkı: Kapsam Sorunu

Her iki kavram da temelde "varlığı" konu edinir ve günlük dilde birbirinin yerine kullanılsa da aralarında önemli bir fark vardır: Metafiziğin kapsamı ontolojiden daha geniştir. Ontoloji var olanın yapısına odaklanırken; metafizik ruh, Tanrı ve ölümden sonraki yaşam gibi fiziksel dünyanın ötesindeki sınır ötesi konuları da kapsar.

ONTOLOJİK KATEGORİ: REAL VE İDEAL VARLIKLAR

Varlık felsefesinde varlıklar yapılarına göre iki temel kategoriye ayrılır:

1. Real (Gerçek) Varlıklar:

- Zihinden Bağımsızdır: Biz düşünmesek de dış dünyada var olmaya devam ederler.*
- Duyularla Algılanır: Görme, dokunma gibi organlarımızla kavranabilirler.*
- Zaman ve Mekâna Bağlıdır: Fiziksel evrende yer kaplarlar ve zamanla değişirler (doğar, eskir, yok olurlar).*

2. İdeal (Düşünsel) Varlıklar:

- Zihne Bağlıdır: Yalnızca insan aklı ve düşüncesi sayesinde var olurlar.*
- Dış Dünyada Yoktur: Fiziksel evrende somut olarak bulunmazlar.*
- Duyularla Algılanamaz: Zaman ve mekânın dışındadırlar (eskimez veya değişmezler).
Örnek: Adalet kavramı, Pi sayısı, Geometrik şekiller.*

VARLIĞIN OLUP OLMADIĞI PROBLEMİ

Bu köklü tartışma iki ana akım etrafında şekillenir:

1. Nihilizm (Hiççilik)

Latince "hiç" anlamına gelen Nihilizm, gerçekten "var" diyebileceğimiz hiçbir şeyin olmadığını ve varlık hakkında kesin bilgiye ulaşılamayacağını savunur.

Gorgias (Sofist Filozof): Ünlü 3 aşamalı argümanı şöyledir:

- Hiçbir şey yoktur: Her şey bir yanılsama olabilir.*
- Olsa da bilinemez: Duyularımız bizi kandırır (Örn: uzaktaki tren raylarının birleşiyor gibi görünmesi).*
- Bilinse de aktarılamaz: Kelimelerle tam bir iletişim imkansızdır.*

Taoçuluk (Lao Tzu): Antik Çin felsefesi. Evrenin tek gerçekliği "Tao"dur. Tao görülemez ve tanımlanamaz. İnsan maddi arzulardan uzaklaşıp Tao'ya ulaştığında, fiziksel evrenin koca bir yanılsama olduğunu anlar.

REALİZM (GERÇEKÇİLİK) VE PARMENİDES

Nihilizmin aksine "Varlık vardır ve gerçektir" görüşünü savunur. Varlık hem akılla hem duyularla ispatlanabilir.

Parmenides: "Varlık Vardır ve Yokluk İmkânsızdır!"

- **Düşünce = Varlık:** Var olmayan bir şeyi düşünemeyiz. Düşünmek ve var olmak aynı şeydir.
- **Sonsuz ve Sürekli:** Varlık yokluktan gelemez, dolayısıyla hep vardı ve var olacaktır.
- **Varlık Tek ve Bölünemez:** Varlık her yeri kaplar, arasına boşluk (yokluk) giremez.
- **Değişim Bir Yanılsamadır:** Değişim, bir şeyin yok olup başka bir şeyin var olması demektir. Yokluk mantıksız olduğu için evrendeki hareket bir illüzyondur.
- **Duyulara Değil, Akla Güven:** Duyular bizi çokluk ve değişimle kandırır. Hakikat yalnızca akılla kavranır.

"Sorgulanmamış bir hayat, yaşanmaya değer değildir." - Felsefe Arşivi Kayıtları